

OBSAH

Úvod

I. ČÁST

I. MEZINÁRODNÍ PRÁVO

1. Mezinárodní společenství	9
2. Mezinárodní právo	10
a) Předmět mezinárodního práva	13
b) Definice mezinárodního práva	15
c) Název mezinárodního práva	16
d) Tzv. zvláštnosti mezinárodního práva	17
3. Mezinárodní právo, mezinárodní vztahy, mezinárodní politika a nauka o nich	18
4. Mezinárodní právo veřejné a mezinárodní právo soukromé, procesní, trestní a správní	21

II. TŘÍDNÍ POVAHA A SPOLEČENSKÁ FUNKCE MEZINÁRODNÍHO PRÁVA

1. Mezinárodní výrobní vztahy	24
2. Třídní povaha mezinárodního práva	25
3. Společenská funkce mezinárodního práva	27
4. Mezinárodní právo přechodného období soužití dvou společenských soustav	28
5. Socialistické mezinárodní právo	32
a) Socialistické mezistátní vztahy	33
b) Rozvíjející se socialistické mezinárodní právo	35
c) Zásady socialistického internacionalismu	36

d) Zásada soudružské vzájemné pomoci	38
e) Poměr socialistického mezinárodního práva k obecnému mezinárodnímu právu	41

III. SUBJEKTY MEZINÁRODNÍHO PRÁVA

1. Druhy subjektů mezinárodního práva	45
2. Svrchované státy	47
3. Závislé národy a povstalci	49
4. Mezinárodní organizace	50
5. Jednotlivci (fyzické osoby)	54

IV. PRAMENY MEZINÁRODNÍHO PRÁVA

1. Základní prameny mezinárodního práva	59
a) Mezinárodní smlouva	59
b) Mezinárodní obyčej	62
c) Poměr mezinárodní smlouvy k obyčeji	63
2. Tzv. pomocné prameny mezinárodního práva	65
a) Tzv. obecné zásady právní	65
b) Rozhodnutí mezinárodních orgánů	67
c) Rozsudky mezinárodních soudních a rozhodčích orgánů	68
d) Vnitrostátní akty	69
e) Nauka mezinárodního práva	70

V. KODIFIKACE MEZINÁRODNÍHO PRÁVA

1. Valné shromáždění OSN středisko kodifikace mezinárodního práva	73
2. Poměr kodifikace k pokrokovému rozvoji mezinárodního práva	74
3. Orgány kodifikace	75
4. Metody kodifikace	77
5. Kodifikační formy	78
6. Kodifikace v rámci mezinárodních odborných organizací a Mezinárodního červeného kříže	81
7. Budoucí kodifikační program	82

VI. DRUHY PRAVIDEL MEZINÁRODNÍHO PRÁVA

1. Zásady a normy mezinárodního práva	84
a) Obecné zásady mezinárodního práva	85
b) Základní zásady mezinárodního práva	86

2. Dispozitivní a donucovací právo	89
a) Ius dispositivum	89
b) Ius cogens	91
3. Právo mírové, válečné, diplomatické atd.	94
4. Pravidla obecná, partikulární a individuální	95
a) Obecné mezinárodní právo	95
b) Partikulární (regionální) právo	97
5. Pravidla časově neomezená a omezená	98

VII. MEZINÁRODNĚPŘÁVNÍ ODPOVĚDNOST (RUČENÍ)

1. Odpovědnost států	101
a) Přímá odpovědnost státu	103
b) Nepřímá odpovědnost státu	104
c) Realizace odpovědnosti státu	105
d) Politická odpovědnost státu za útočnou válku	107
2. Odpovědnost mezinárodních organizací	109
3. Odpovědnost fyzických osob	110

VIII. DONUCENÍ (SANKCE) V MEZINÁRODNÍM PŘÁVU

1. Pojem donucovacích opatření	114
2. Retorze	116
3. Represálie	117
4. Opatření v sebeobraně a v krajní nouzi	119
5. Sankce Rady bezpečnosti OSN	122

IX. POMĚR MEZINÁRODNÍHO PŘÁVA A VNITROSTÁTNÍHO PŘÁVA

1. Názory nauky na poměr mezinárodního a vnitrostátního práva	128
a) Monistická teorie	128
b) Dualistická koncepce	129
c) Kritika monistické a dualistické teorie	130
2. Praxe států při řešení poměru mezinárodního a vnitrostátního práva	132
a) Praxe socialistických států	134
b) Praxe kapitalistických států	136
c) Praxe nových afrických států	139

X. SYSTÉM MEZINÁRODNÍHO PRÁVA

II. ČÁST

I. STÁTY

1. Suverenita (svrchovanost)	147
a) Suverenita národa	148
b) Státní suverenita	149
c) Základní práva a povinnosti států jako právní důsledky státní suverenity	152
d) Zásady přátelských vztahů a spolupráce mezi státy	154
1. Zákaz hrozby silou nebo použití síly v mezinárodních vztazích	157
2. Povinnost pokojného řešení sporů	158
3. Zásada nevměšování	159
4. Povinnost států navzájem spolupracovat	160
5. Zásada rovných práv a sebeurčení národů	162
6. Zásada svrchované rovnosti států	163
7. Zásada poctivého dodržování závazků	163
2. Třídění států	163
a) Suverénní státy a závislé státy (území)	163
b) Státy jednotné a složené	164
3. Vznik státu a jeho právní důsledky	170
a) Uznání státu	172
b) Uznání vlády (hlavy státu)	175
c) Uznání za povstalce	177
d) Uznání za národ	178
4. Zánik státu a jeho právní důsledky (sukcese)	179

II. OBYVATELSTVO A JEDNOTLIVEC

1. Státní občanství v mezinárodním právu	185
a) Nabývání státního občanství	186
b) Zánik a ztráta státního občanství	191
c) Dvojití státní občanství	192
d) Bezdomovectví	193
e) Uprchlíci	193
2. Postavení cizinců (cizinecký režim)	194
a) Připuštění cizinců na území státu	195
b) Práva a povinnosti cizinců	196

c) Odchod cizince ze státu pobytu a vyhoštění	198
e) Vydávání pachatelů trestných činů (extradice)	198
f) Potírání mezinárodní zločinnosti	200
g) Právo územního azylu	202
d) Právo diplomatické ochrany státních příslušníků	202
3. Mezinárodní ochrana základních lidských práv	204
a) Všeobecná deklarace lidských práv a Mezinárodní pakt lidských práv	208
b) Ochrana života, svobody a zdraví	211
c) Ochrana žen, dětí a duševně zaostalých	213
d) Ochrana práce	216
e) Ochrana národnostních menšin	217
f) Zákaz rasové diskriminace	218

III. STÁTNÍ ÚZEMÍ, MOŘE A KOSMICKÝ PROSTOR

1. Státní území	220
2. Nabývání a ztráta státního území	221
a) Nabývání státního území	222
b) Ztráta (pozbytí) státního území	225
3. Územní výsost	225
4. Státní hranice a pohraniční režim	227
a) Československé státní hranice	230
b) Pohraniční režim	231
5. Vzdušný prostor	233
6. Vnitrozemské (národní) vody	238
7. Mezinárodní řeky	240
8. Pobřežní (teritoriální) vody	243
9. Pásmo souvislé	246
10. Pevninská mělčina	247
11. Mořské průlivy (úžiny)	248
12. Mořské průplavy (kanály)	249
13. Volné moře	251
a) Práva vnitrozemských států na užívání svobody moře	252
b) Výkon státní moci na volném moři	253
c) Ochrana bezpečnosti námořní plavby	256
d) Ochrana mořských vod před znečišťováním	256
e) Ochrana podmořských kabelů a potrubí	257
f) Úprava rybolovu na volném moři	257
g) Dno a podzemí volného moře	258
14. Antarktida	260
15. Kosmický prostor a nebeská tělesa	261

IV. STÁTNI ORGÁNY PRO MEZINÁRODNÍ STYKY

1. Vnitřní státní orgány pro mezinárodní styky	266
a) Hlava státu	266
b) Vláda	268
c) Ministr zahraničních věcí	268
d) Ministr zahraničního obchodu	269
e) Jiné vnitřní orgány pro mezinárodní styk	270
2. Zahraniční orgány státu pro mezinárodní styky	270
a) Diplomatická mise	270
b) Zvláštní mise	276
c) Stálé mise při mezinárodních organizacích a delegace na mezinárodních konferencích	279
d) Vojenská jednotka, loď a letadlo	282
e) Konzulární úřad	282

V. MEZINÁRODNÍ SMLOUVY

1. Druhy smluv	291
a) Podle formy smlouvy	291
b) Podle počtu smluvních stran	294
c) Podle možnosti přistoupení třetích států	294
d) Podle obsahu smlouvy	295
e) Podle doby trvání smlouvy	297
2. Registrace a publikace smluv	298
3. Vznik mezinárodních smluv	300
a) Způsobilost smluvních stran	300
b) Předmět smlouvy	301
c) Řádný projev vůle smluvních stran	303
4. Uzavírání mezinárodní smlouvy	310
a) Příprava textu smlouvy	311
b) Jazyk smlouvy	311
c) Jednotlivé části smlouvy a jejich právní význam	312
d) Schválení textu smlouvy	314
e) Autentifikace textu smlouvy	314
f) Souhlas jednajících stran být vázan smlouvou	315
g) Souhlas státu být vázán jen částí smlouvy	320
h) Výhrady ke smlouvě	321
5. Počátek platnosti mezinárodní smlouvy	323
6. Účinky platné smlouvy pro smluvní strany	324
a) Zásada pacta sunt servanda	324
b) Platnost a účinnost mezinárodní smlouvy	325
c) Územní rozsah působnosti smlouvy	326

7. Účinky smlouvy na třetí státy	326
8. Změna (revize) smluv	328
9. Doba platnosti mezinárodní smlouvy	330
10. Ukončení nebo suspendování platnosti mezinárodní smlouvy	331
a) Ukončení nebo suspendování celé smlouvy nebo její části	332
b) Způsoby ukončení platnosti nebo suspendování smlouvy	333
c) Postup (procedura) při ukončování a suspendování platnosti mezinárodní smlouvy	338
d) Právní důsledky neplatnosti, ukončení platnosti a suspendování smlouvy	341
11. Výklad (interpretace) mezinárodních smluv	342
a) Základní interpretační postupy	343
b) Pomocné interpretační postupy	346
c) Výklad smluv sepsaných ve více jazycích	346
12. Záruky (garancie) mezinárodních smluv	347
a) Záruky dané smluvní stranou	349
b) Záruky třetích států	349

VI. MEZINÁRODNÍ ORGÁNY A ORGANIZACE

1. Mezinárodní konference	353
a) Pojem a druhy mezinárodních konferencí	353
b) Svolávání a pravidla řízení mezinárodních konferencí	355
3. Mezinárodní organizace	363
a) Pojem mezinárodní organizace	364
b) Struktura mezinárodních organizací	365
c) Povaha usnesení mezinárodních organizací	367
d) Rozpočty mezinárodních organizací	368
e) Sídlo mezinárodních organizací	368
f) Výsady a imunity mezinárodních organizací	369
g) Vztah mezinárodních organizací k členským státům	370

VII. POKOJNÉ ŘEŠENÍ MEZINÁRODNÍCH SPORŮ

1. Druhy prostředků pokojného řešení mezinárodních sporů	373
2. Přímé diplomatické jednání	375
3. Dobré služby a zprostředkování	377
4. Vyšetřovací a smírčí komise	379
5. Mezinárodní soudnictví v širším smyslu	380
a) Mezinárodní rozhodčí řízení (arbitráž)	382
b) Mezinárodní soudní řízení	385
1. Organizace Mezinárodního soudního dvora	387
2. Příslušnost Mezinárodního soudního dvora	388
3. Řízení před Mezinárodním soudním dvorem	391

VIII. PRÁVO OZBROJENÉHO KONFLIKTU (VÁLEČNÉ PRÁVO)

1. Základní zásady mezinárodního válečného práva	397
2. Prameny (formy) práva válečného	399
3. Počátek války	402
4. Právní důsledky válečného stavu pro válčící strany	404
5. Válečná oblast	405
6. Ozbrojené síly	405
7. Mezinárodněprávní ochrana obětí války	408
a) Ochrana raněných, nemocných a trosečníků	409
b) Ochrana válečných zajatců	411
c) Ochrana civilního obyvatelstva	414
8. Válečná okupace	417
9. Zakázané prostředky a způsoby vedení války	419
a) Prostředky a způsoby vedení pozemní války	419
b) Prostředky a způsoby vedení námořní války	420
c) Prostředky a způsoby vedení letecké války	421
d) Chemické, bakteriologické a nukleární (atomové) zbraně	421
10. Trestání válečných zločinů	424
11. Zastavení válečných akcí	428
a) Přerušeni boje	428
b) Místní příměří	428
c) Obecné příměří	429
d) Kapitulace	430
12. Ukončení válečného stavu	431
a) Ukončení válečného stavu mlčky nebo jednostrannou de- klarací	431
b) Ukončení válečného stavu mírovou smlouvou	435
13. Neutralita za ozbrojeného konfliktu	435
a) Prostá válečná neutralita	435
b) Trvalá neutralita	437
UČEBNICE MEZINÁRODNÍHO PRÁVA	441
POUŽÍVANÉ ZKRATKY	443
REJSTŘÍK	445
OBSAH	459